

1. 19. veebruaril 2018 esitleti raamatut, mis juhata sisse raamatusarja EV100. Nimetage sarja esimese raamatu pealkiri ja autorid, mitu raamatut on sarja planeeritud? (4p)

Vastus: Mart Laar ja Toomas Hiio «Eesti riigi 100 aastat». 44 raamatut, milles räägitakse lahti Eesti riigi arengulugu

2. 7. jaanuaril 1909 avati linna avalik tasuta lugemistuba Elevandi uulitsal, majas number 7, linna rahvamaja kolmandal korrusel. Lugemistoa avamiseks oli tellitud 400 eestikeelset raamatut ja 16 nimetust eesti-, vene- ja saksakeelseid ajalehti. Raamatukogu asutajateks olid linnanõunik August Klein, algkooliõpetaja August Kuusberg ja Elisabethi kiriku abiõpetaja Johan Köpp. – Millisest raamatukogust on juttu? (1p)

Vastus: Pärnu Keskraamatukogu

3. Kellest on juttu? See isik huvitus juba koolipoisina põrandaalustes ringides tegutsedes rahvahariduse probleemidest. Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmena õhutas ta raamatukogusid asutama. Ta oli Eesti Kirjanikkude Seltsi Noor-Eesti juurde 1912. aastal loodud raamatukogude korralduse osakonna juhataja.

Kogumikes ja ajakirjanduses ilmunud artiklites ning raamatutes tõstatas see isik nii raamatukogunduse üldisi kui ka eriomaseid teemasid - selgitas põhjalikult, kuidas rajada raamatukogusid ühtse võrguna üle maa. Tema kirjutised olid alles kujunemisjärgus olevale Eesti raamatukogundusele tõhusaks abivahendiks edasise arengu planeerimisel, aga ka praktiliste küsimuste lahendamisel. Ta oli ka Tartu linnaraamatukogu alusepanija Tartu Rahvaraamatukogu Seltsi esimees (1913–1915).

1919 aastal valiti ta Asutava Kogu liikmeks ja sealt sai alguse tema karjäär poliitiku ning riigiametnikuna. Ta on olnud nii riigikontrolör, siseminister kui peaminister. (1p)

Vastus: Karl August Einbund (aastast 1935 Kaarel Eenpalu) (1888-1942)

Allikas: Sajandi raamatukoguhoidjad:
[https://raamatukoguyhing.wixsite.com/sajandirahoidjad/kaarel-
eenpalu?fbclid=IwAR0BYnx86dVPUXKFRfo5WuwAqXSk9p2qSshbb9gD9dM45Wn6wNH8vujn
piA](https://raamatukoguyhing.wixsite.com/sajandirahoidjad/kaarel-eenpalu?fbclid=IwAR0BYnx86dVPUXKFRfo5WuwAqXSk9p2qSshbb9gD9dM45Wn6wNH8vujnpiA)

4. Sel aastal pälvis see raamat 25 kauneima raamatu konkursil Rahvusraamatukogu Kuldraamatu eriauhinna. Žürii sõnul eristub raamat teiste seast ja rikastab Eesti koomiksikunsti. Terviklik ja vaheldusrikas pildikeel.

Nimetage autor ja pealkiri ning isik, kelle elusündmusi kajastab raamat (3p)

Vastus: Joonas Sildre graafiline romaan „Kahe heli vahel“, jutustab Arvo Pärdi muusikalistest otsingutest alates tema lapsepõlvest kuni 1980. aastani, mil helilooja pere oli sunnitud Eestist lahkuma.

5. 2019. aastal ilmus kirjastuselt Matrix raamat, mida tutvustatakse nii:
Käesolev enesetutvustuslik teos on ilmunud vist küll kõigi kultuur- ja suurrahvaste keeltes. Mõnel pool on ta avalikult tunnustust leidnud juhtimisõpikuna, mõnel pool tunduvad juhtijad vaikimisi just sellest juhinduvat, mõnel pool hirmutavad sellega lapsi. «Tarkust tuleb võtta ka vanakuradi enda suust», on öelnud üks suurmees. Püütagu siis tarkust ja kainet meelt leida ka sellest tagasihoidlikust heas tahtes tehtud ümberpanekust eesti keelde.

1940. aastal kirjeldas George Orwell raamatu autorit nii: „Ta on märter, ohver. Kalju külge aheldatud Prometheus, ennastohverdav kangelane, kes võitleb ihuüksi ülekaaluka vaenlase vastu. Kui ta tapaks hiire, teaks ta, kuidas seda draakonina paista lasta. Nagu Napoleoni puhulgi on tunda, et ta võitleb saatuse vastu, et ta ei saa võita, aga ometi on ta võidu mingil moel ära teeninud. Mõistagi on see äärmiselt kütkestav poos; seda kasutavad pooled filmid, mida meile näidatakse.“

Mis raamatust on jutt? Nimetage autor ja pealkiri. (2p)

Vastus: Adolf Hitler „Minu võitlus“ („Mein Kampf“). Orwelli arvustus on ilmunud Vikerkaares 1995, nr 9–10

6. Ta on vabakutseline näitleja, tõlkija, dramaturg, stsenaarist ja näitekirjanik.
Tänaseks on ta tõlkinud üle 25 näitemängu ning võitnud maailma uudisdramaturgia jälgimise ja vahendamise, mitmest keelest tõlkimise ning ladusate ja teatritundlike näidenditõlgete eest Eesti Teatriliidu Kurtina-nimelise tõlkepreemia.

Ta on mänginud rohkem kui kolmekümnes lavastuses, lisaks rollid filmides "Väsinud vihkamast", "Sigade revolutsioon", "Soovide Puu" (olles ka stsenaariumi autor) ning telelavastustes "Teravad mehed" ja "Saladused".

Sel aastal pälvis ta 55. Eduard Vilde kirjandusauhinna. Nimetage autor ja teos. (2p)

Vastus: Martin Algu „Midagi tõelist“

7. Möödunud, 2018. aastal tähistas üks tuntud eesti kunstnik oma 85. sünnipäeva ulmedebüüdiga. Autor kirjeldab oma kirjutamist nii: „Ka kirjutades ma tegelikult maalin, tundes mõnu värvide ja struktuuride rütmist. Nii sõnad kui ka nähtavad kujundid sünnivad ühest ja samast katlast.“ (Digi)maalinäituse avamisel, millel toimus ka raamatuesitus, ütles kunstnik: „Nende piltidega kuulub ühte maailma ka üheaegselt publiku ette astuv raamat. Selles kirjeldan sündmusi, mis tõenäoliselt ei saa teoks kunagi, kuid mille idud peituvad meis endis. Mida me harilikult ei märka, kuid mis võivad teha haiget nii meile kui ka teistele.“

Kes on see kunstnik ja mis on tema romaani pealkiri? (2p)

Vastus: Enn Põldroos. Raamat “Circletown”.

8. Olimp, Fjokla, Varlan, Avram, Aglaja, Kirikja, Sinja – need on mõned tegelased eesti kirjaniku tuntud romaanis.

Nimetage teose autor ja pealkiri. (2p)

Vastus: Vahur Afanasjev "Serafima ja Bogdan"

9. Kes on see tunnustatud kultuuritegelane?

Gümnaasiumiõpilasena astus ta 1943. aastal Soome sõjaväkke. 1944. aastal soomepoisina naasnud, püüdis ta hankida relvi vastupanuks Punaarmeele, kuid vangistati ja viidi Saksamaale. Relva-SS-i ridades osales ta lahingutes Sileesias, kus pääses eluga „Tšehhi põrgust” ning jõudis Itaaliasse, kus võttis endale uue nime, et säästa oma kodumaale jäänud sugulasi nõukogude repressioonidest. Nõukogude okupatsiooni ajal õppis ja töötas ta mitmes välisriigis, tegutsedes aktiivselt eestluse alalhoidjana, kirjastaja, tõlkija ja ajakirjanikuna. Eestisse naasis 1993. aastal. (1p)

Vastus: Vello Salo (1945 Endel Vaher) (1925-2019)

10. Kui see lastekirjandusega seotud paar järgmise aasta lõpus oma vanused kokku liidab, tuleb 100 täis. Üks neist on rääkinud, et tal on mitmed Lindgreni raamatud peas ja ta on koolides lastelegi Lindgreni viktoriine teinud. Ka ta ise on olnud mitmel korral Astrid Lindgreni mälestusauhinna ALMA kandidaat. „Kirjanikutöö on kõige lihtsam töö maailmas“ julgustab ta lapsi“.

Teine sünnipäevalaps on Muhvi auhinna omanik ja lootusetu kirjasõna-inimene, kes sotsiaalmeediale ja televisioonile eelistab ajalehti ja raamatuid. Tänu talle võivad lugejad tutvust teha kägistustabeli, karvaste sõrmede ja kükitava mannateraga. Pange kirja mõlema loovinimeste laiemalt tuntud nimi. (2p)

Vastus: Andrus Kivirähk ja Ilona Martson (Kivirähk).

11. Kes on see lastekirjanduslik kuju, kes armastab teisi näksata? Varasemalt hoopis teistsuguste kirjutistega meie kultuuripilti ja mõttelugu rikastanud autor jutustab kurjast tegelasest koos kunstnik Marja Liisa Platsi ja tema värviküllaste akrüülmaalidega. Pange kirja autor, tegelaskuju ja raamatu pealkiri. (3p)

Vastus: Hasso Krull, kuri kala, „Kurja kala kohvik“

12. . See noor Sioux Fallsist (Lõuna-Dakota) pärit kirjanik on Sam Kean.

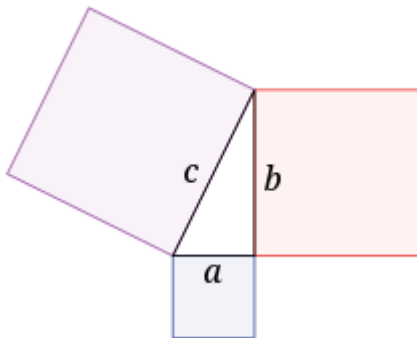
Ta kinnitab oma ametlikul kodulehel, et lapsena kogus ta katkistest kraadiklaasidest elavhõbedat, suureks saades aga otsustas hakata kirjutama. Oma teoste eest on ta pälvinud hulgaliselt tunnustust. Seni on temalt ilmunud järgmised teosed: „Haihtuv lusikas” (2010, eesti keeles 2012), „The Violinist's Thumb” (2012), „The Tale of Dueling Neurosurgeons” (2014), „Caesari viimne ohe” (2017, eesti keeles 2018) ja värskelt, 9. juulil 2019 ilmus „The Bastard Brigade”. Millest kõneleb tema raamat „Caesari viimne ohe”? (1p)

Vastus: keemia/gaasidest/õhust (sobib ka vastus atmosfäär, hingeõhk)

Raamatu täiendpealkiri on „Saladustest pakatav õhk meie ümber“

13. Mis seos on sellel matemaatilisel kujutisel, lastekirjandusel ja maailma kirjandusklassikal? (2p)

Vastus: 2019. aastal andis kirjastus „Pythagorase Püksid“ välja J. W. Goethe „Fausti“ ümberjutustuse lastele.

14. Kui ta oleks vanaisa, siis mängiks ta lastelastega veesõda. Väikese poisina läheks ta ise lasteaiast koju ja teeks koos õega kogu elamise ilusti korda. Kooli läheks ta koos parima sõbra Fridaga. Kui ta aga oma tegelaskujude seest välja tuleks, oleks ta nelja lapse isa, kes uusi lasteraamatuid välja mõtleb. Kunagi kooliajal unistas ta küll hoopis miilitsaks ja tuletõrjajaks ja kangelaseks ja traktoristiks saamisest - sellised klassikalised poisterahva unistused, on ta oma toonaseid mõtteid teistele tõlkinud. (1 p)

Vastus: Indrek Koff

15. Eesti Lastekirjanduse Keskuse 2019. aastal ellu kutsutud illustratsioonipremia eesmärk on väärtustada ja tunnustada eesti raamatuillustraatorite loomingut, jäädvustada ühe eesti tuntuima illustraatori ja lastekirjaniku mälestust ning edendada ja toetada lastekirjanduse arengut. Premia antakse välja igal teisel aastal 21. septembri paiku. Žürii poolt valiti välja viis nominenti, kes on eesti illustratsioonikunsti tipptegijad ja kes on viimase viie aasta jooksul avaldanud mitmeid suurepäraseid raamatuid. Kelle nime kannab preemia ja kes on selle preemia esimene laureaat? (2p)

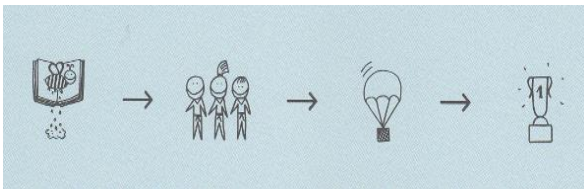
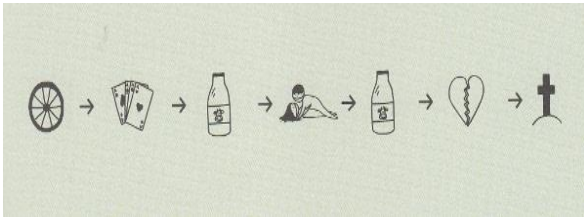
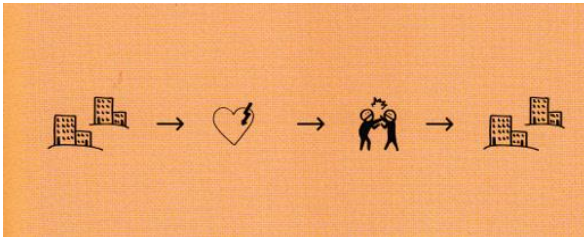
Vastus: Edgar Valteri nimeline illustratsioonipremia; Regina Lukk-Toompere

Allikas: https://www.elk.ee/?page_id=34959

16. Regulus regulus on ka Eesti aladel pesitsev linnuke. Tema laulu teeb eriliseks linnukese peenike hää, mis on lausa nii peenike, et vanemad inimesed metsas tema laulu enam ei eristagi. Meie looduses on ta tavaline nii suvel kui ka talvel. Pesa ehitab ta tavaliselt kõrgetele kuuskedele. Üle lagipea käib tal kitsas kuldkollane triip, tiibadel on kaks valget vööti ning selg on rohekas. Sama nimega tegelast kohtame tihtipeale ka muinasjuttudes. Kellest on jutt? (1 p)

Vastus: Pöialpoiss

17. Leidke nende piktogrammide tagant kolm eesti kirjandusteostel põhinevat filmi.

Vastus: 1) „Sügisball“ (2007); 2) „Mäeküla piimamees“ (1965); 3) „Leiutajateküla Lotte“ (2006) (3p)

Allikas: Kati Orav „Film ühes hetkes ehk viiskümmend Eesti filmi kujutatud sümbolitena“

18. Alates 2016. aastast eraldab kultuuriministerium Kirjanike Liidule raha kirjanikupalga maksmiseks. Nimetage need kirjanikud kes tänaseni on saanud kirjanikupalka, iga õige vastus annab 1 punkti.

Vastus: Maarja Kangro, Indrek Koff, Mihkel Mutt, Jürgen Rooste, Triin Soomets, Adam Culleni, Contra, Kalju Kruusa, Leelo Tungal, Kauksi Ülle, Maimu Berg, Mehis Heinsaar, Kätlin Kaldmaa, Jan Kaus, Hasso Krull, Eeva Park, Piret Raud, Tõnu Õnnepalu (loobus). (max 18p)

19. Küsitav noortepõnevik ilmus algselt veebilehel wattpad.com, kus autor kirjutab varjunime Shershade all. Netikeskkonnas on selle loo esialgne versioon pälvinud fännide tulise poolehoidu ja seda on loetud rohkem kui 38 000 korda.

Raamatu peategelane Sara on eluaeg teadnud, et ta on teistsugune ega sobi kokku mitte ühegi endavanuse noorega. Ta on kinnine, salapärane, geniaalne ... Tema ümber tuleb ette kahtlasi surmajuhtumeid. Sara püüab neid lahendada ning samal ajal jõuda selgusele oma vanemate ja iseenda minevikus.

Nimetage autor ja raamatu pealkiri (2p)

Vastus: Carolin Kuuskmäe „Ekraani taga“ (Varrak, 2019)

20. Selle aasta emakeelepäeval, 14. märtsil avalikustati lasteajakirjade Täheke ja Hea Laps korraldatud suure sõnade leiutamise võistluse tulemused. Sõnavõistlus toimus koostöös Eesti Keele Instituudi, Rahva Raamatu ja ERR-i portaaliga Lastejaam.ee ning oli pühendatud eesti keele aastale. Siin ka mõned laste poolt leiutatud uudissõnad, mida need võiksid tähistada? (3p)

- a) Tujukuju
- b) Seinakõne
- c) Välevorst

Vastus: a) emotikon, b) powerpoint'i esitlus, c) Hot dog (3p)

Allikas: Õpetajate Leht, 15.03.2019 <https://opleht.ee/2019/03/eesti-lapsed-leiutasid-voistlusel-uusi-sonu/>